

ΣΤΑΥΡΟΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Οι άνθρωποί μου

Τα κείμενα βασίζονται σε συνεντεύξεις
που δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα *TA NEA*
και προβλήθηκαν στην εκπομπή «Πρωταγωνιστές» του Mega.

Οι περισσότερες φωτογραφίες είναι του Σταύρου Θεοδωράκη
ή φίλων και συνεργατών του που ήταν παρόντες στις συνεντεύξεις.

Σταύρος Θεοδωράκης
Οι άνθρωποί μου

© 2010, Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ & Σταύρος Θεοδωράκης
Επιμέλεια, διόρθωση: Γιούλα Κουγιά
Επιμέλεια δημοσιογραφικού υλικού: Βίκυ Καραβάλτσου
Σχεδιασμός, σελιδοποίηση: Βίβιαν Γιούρη
Εκτύπωση: Μητρόπολις ΑΕ

Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ
Ξενοκράτους 48, 106 76 Αθήνα, τηλ. 210 7231271, φαξ 210 7254629
www.potamos.com.gr, info@potamos.com.gr

ISBN 978-960-6691-59-1

Στη Δομνίκη
και την Αργυρώ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
ΤΡΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠ' ΤΟ «ΜΗΤΕΡΑ»	13
ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΕΙΡΗΝΗ	18
ΝΑΤΕΛΑ ΙΤΣΟΥΑΪΝΤΣΕ	28
ΣΟΝΙΑ ΜΕΤΟΥΣΙ	34
ΠΕΤΡΟΣ	37
ΣΟΦΙΑ ΨΥΧΟΓΙΟΥ	42
ΜΠΑΡΜΠΙ	46
ΜΕΛΙΝΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ	51
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ	54
ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΥΤΙΑΣ, Ο ΛΟΥΗΣ	59
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΚΟΥΝΕΒΑ	64
ΘΕΟΞΕΝΗ	69
ΜΑΡΙΛΟΥ, Η ΠΕΡΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΝΣ	73
ΣΠΙΘΑΣ	76
ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ	80
ΠΑΝΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ	84
ΝΑΤΑΛΙ ΚΑΡΝΙΦ	89
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΥΛΑ ΣΑΜΠΑΝΗ	93
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	97
ANNA	102
ΜΗΤΣΑΡΑΣ	105
ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΓΙΩΣΑΦΑΤ	109
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΣΗΦΟΣ	114
ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ	118
ΓΚΕΡΧΑΡΝΤ ΣΡΕΝΤΕΡ	123
ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ	128
ΟΙ «ΑΝΤΑΡΤΕΣ» ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ	139
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ	144
ΠΕΡΛΑ ΜΕΣΙΝΑ	149
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ	154
ΜΑΡΙΑΛΕΝΑ	159
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΑΪΤΗΣ	162
ΜΑΡΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥΛΑΚΗ	166
ΠΑΠΑ-ΑΝΤΩΝΗΣ	171
Η ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΑΓΓΕΛΟΣ	175
ΝΑΤΑΛΙΑ	185
ΛΥΟ ΚΑΛΟΒΥΡΝΑΣ	188
ΦΕΡΑΤ ΧΟΥΣΕΪΝ ΧΑΛΙΛ	192
ΙΜΑΜΗΣ ΜΟΥΝΙΡ ΑΜΠΝΤΕΛΑΣΟΥΛ	196
ΜΟΡΝΤΕ-ΧΑΪ ΦΡΙΖΗΣ	201
ΧΡΗΣΤΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ	206
ΦΟΡΤΟΥΝ	209
ΑΝΑΣ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑ	213
ΖΑΧΡΑ ΝΑΤΖΑΦΙ	218
ΤΖΟΝ ΜΠΡΕΪΝΤΙ ΚΙΣΛΙΝΓΚ	223
ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	228
ΒΑΣΙΛΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ	233
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΔΑΣ	238
ΗΛΙΑΣ ΜΑΜΑΛΑΚΗΣ	242
ΕΝΑΣ ΓΙΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΕΣΥ	246
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΟΥ	250
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΧΑΙΡΕΤΗΣ - ΓΥΑΛΑΦΤΗΣ	254
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ	258
ΜΠΑΜΠΗΣ ΜΠΙΖΑΣ	263
ΑΛΕΞΗΣ ΣΑΡΡΗΣ	267
ΕΜΡΕ ΑΧΜΕΤ	271
ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΚΑΡΙΠΑΣΙΑ	276
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ	282
ΑΡΤΟΥΡ ΠΑΣΑΪ	286
ΘΟΔΩΡΗΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ	291
ΠΑΠΑ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ	296
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΡΟΥΤΗΣ	301
ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΡΑΣ	305

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ ΕΧΩ ΑΝΑΡΩΤΗΘΕΙ γιατί πήρα αυτόν τον δρόμο. Για να βρω μια εξήγηση ίσως πρέπει να γυρίσω στα παλιά. Τις πόλεις τις ανακάλυψα αργά στη ζωή μου. Ήξερα το χωριό που γεννήθηκα, τη γειτονιά που μεγάλωσα και το δρομολόγιο που οδηγούσε στη δουλειά του πατέρα μου. Ζήνωνος μας άφηνε το λεωφορείο και μετά με τα πόδια στο Αρσάκειο, εκεί που ήταν τότε τα δικαστήρια. Άλλοτε περνούσα από την Ομόνοια και χάζευα τους επαρχιώτες έξω από του Μπακάκου. Άλλοτε «έκοβα» από τη Σωκράτους, που τότε ήταν ο δρόμος των μπαχαρικών και των «κοριτσιών». Ήξερα βέβαια ότι υπήρχαν και άλλα λεωφορεία, πιθανόν και άλλες γειτονιές και άλλα χωριά, αλλά εμένα μου ακούσαν οι ήρωες του μικρού μου κόσμου. Οι τσαμπουκάδες στην αλάνα, οι καρότσες των γύφτων, τα συνεργεία στις οικοδομές, τα χαμηλά βλέμματα στις εκκλησίες, τα συνθήματα στις διαδηλώσεις, τα γλέντια στα στενά μπαλκόνια, τα καμένα πρόσωπα στα χωράφια, οι μηχανάδες στα καλντερίμια, οι κλούβες με τους κρατούμενους (σας είπα πέρναγα και από τα δικαστήρια), ήταν οι πρώτες εικόνες που έμαθα να διαβάζω. Πάντα αναρωτιόμουν για τις ζωές των ανθρώπων που έβλεπα. Ωραία, τέλειωσε ο χτίστης το ρετιρέ, σε τι σπίτι γυρνάει; Πώς αγκαλιάζει ο «μπάτσος» και πώς ο κρατούμενός του; Η καλόγρια τι όνειρα βλέπει το βράδυ; Κάποια στιγμή άρχισα να ξεστρατίζω και να αναζητώ νέες εικόνες. Το πάθος της παρατήρησης έγινε σιγά σιγά επάγγελμα. Θυμάμαι με πόση έκπληξη έζησα το 1989 την εξέγερση στο Κόσσοβο. Με είχαν στείλει από την Πρώτη με κομμουνιστικές οδηγίες. Να γράψω πόσο καλοί είναι οι μεν και πόσο κακοί είναι οι δε. Και εγώ έγραφα ότι δεν βλέπω κανένα καλό. Το ένα χωριό το έκαιγαν οι μουσουλμάνοι, το άλλο οι χριστιανοί, εγώ σε ποιο στρατόπεδο να μπω;

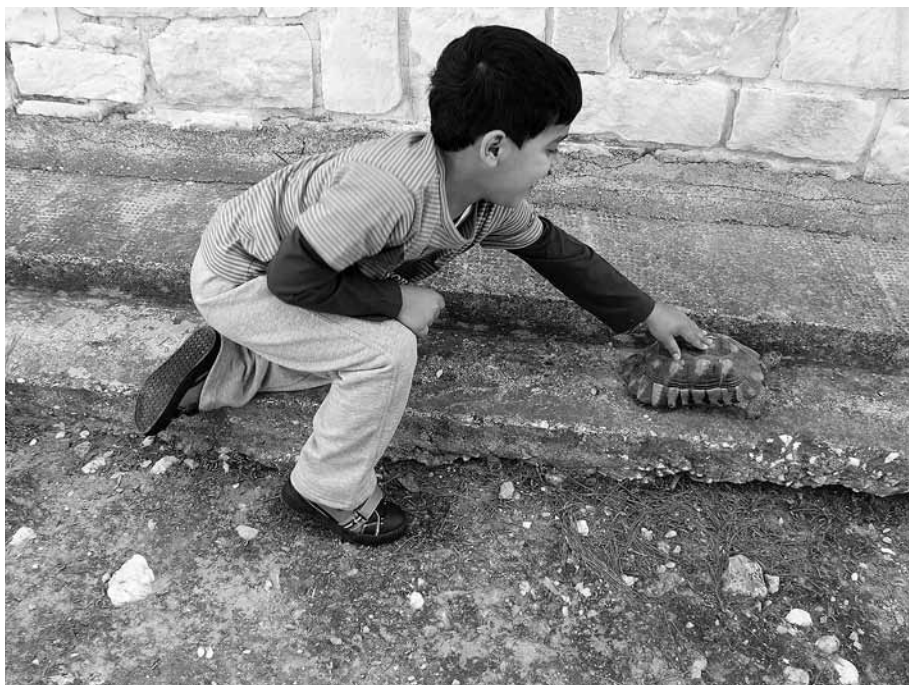
Άλλωστε, αν το καλοσκεφτείς, αυτός είναι ο δημοσιογράφος. Ο τρίτος άνθρωπος σε έναν «πόλεμο». Το ίδιο πάθαινα πιτσιρικάς και στο γήπεδο. Υπήρχαν στιγμές που ήθελα να σφίξω το χέρι του αντιπάλου. Δεν ξέρω γιατί, αλλά δεν ένιωσα ποτέ απόσταση από τον αντίπαλο, τον άλλον, τον διαφορετικό. Αντιθέτως, το άγνωστο λειτουργούσε πάντα σαν μαγνήτης. Στις φυλακές, στις «κρύπτες» των αστέγων, στις Κούκλες, στο σπίτι του Χαμόγελου, στα στρατόπεδα των μεταναστών. Οι ίδιοι άνθρωποι είμαστε παντού. Οι ίδιοι όρθιοι, οι ίδιοι πεσμένοι. «Στο τσίρκο μόνο υπάρχει δίχτυ ασφαλείας» μου είχε πει ένας ισοβίτης. Και όλοι είχαν κάτι να μου μάθουν. Η μέθοδος ήταν απλή: να ξεκινάς με απορίες και όχι με συμβουλές. Και όσο πιο αφοσιωμένο είναι το βλέμμα σου, τόσο πιο πολλά θα μάθεις. Τώρα που το ξανασκέφτομαι, αυτό το βιβλίο θα μπορούσε να είχε έναν μεγαλύτερο τίτλο. «Εξήντα τρεις ειδικοί συμβουλευούν», ή «Οδηγίες επιβίωσης». Γιατί θα πρέπει να το πάρουμε απόφαση: τα σκουπίδια τα ξέρει καλύτερα ο σκουπιδιάρης. Τον έρωτα οι ποιητές και οι πουτάνες. Τον θάνατο αυτοί που έχουν ανυπόφορα πονέσει. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αυτοί που τα έχουν στερηθεί. Ειλικρινά πιστεύω ότι η ζωή μας θα ήταν καλύτερη αν μπορούσαμε να ακούμε αυτούς που έχουν ζήσει για αυτά που έχουν ζήσει. Σας το λέω εγώ, ο τυχερός, που πολλές φορές για μέρες ολόκληρες κοιμάμαι με διαφορετικές φωνές στα αυτιά μου. Και είναι φορές που γίνεται βουητό και προσπαθώ να το δαμάσω. Και όμως, όσο μεγαλώνω τόσο δεν μου αρκούν οι ιστορίες που έχω ακούσει και θέλω συνεχώς να ανακαλύπτω καινούργιες, αλλά αυτό δεν σας αφορά.

Οι ειδικοί λένε ότι «η μισή μας ζωή» καθορίζεται στους εννιά πρώτους μήνες της ζωής μας. Η δική μου ανακάλυψη είναι ότι η υπόλοιπη μισή καθορίζεται από τους ανθρώπους που μας ψιθυρίζουν ιστορίες. Έστω και από τις σελίδες ενός βιβλίου.

ΥΓ. Την εύκολη απόφαση να βγάλω «ένα βιβλίο με τους Πρωταγωνιστές» διαδέχθηκε ένα δύσκολο ερώτημα: Με ποιους από όλους τους Πρωταγωνιστές; Αυτομάτως εξαίρεσα τους επαγγελματίες της επικοινωνίας. Πολιτικούς που έχουν απαντήσεις-κονσέρβες, επώνυμους που έκαναν πρόβες στον καθρέφτη πριν μου μιλήσουν. Και πάλι όμως έμειναν πολλοί. Σχεδόν τυχαία τελικά επέλεξα εξήντα τρεις και τους έβαλα σε αυτό το βιβλίο. Οι υπόλοιποι πιστεύω ότι μπορούν να περιμένουν.

ΤΡΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠ' ΤΟ «ΜΗΤΕΡΑ»

«Όλα τα μωρά φεύγουν – φεύγουν,
εγώ μόνο μένω»

Η Αττική οδός ήταν ένα ποτάμι με χαμογελαστές οικογένειες. Έβρεχε, αλλά κανένας δεν είχε χάσει το κέφι του. Από τα πίσω τζάμια με χαιρετούσαν λαμπάδες και πλαστικές σακούλες. Στη δεξιά λωρίδα ένα άσπρο αμάξι με μια τεράστια σχάρα και δύο παραμορφωμένα χαρτόκουτα «απολάμβανε» σιγά σιγά τα χιλιόμετρα. Μάνα, πατέρας και δυο τρία παιδιά που ανοιγόκλειναν συνεχώς τα στόματά τους. Τους ακολούθησα, λες και θα καταλάβαινα τις συζητήσεις τους. Κάπου ίσως τους

περίμενε ένας παππούς και μια γιαγιά. Ένα μεγάλο δωμάτιο με πολλά κρεβάτια, πιατέλες με κουλουράκια και κόκκινα αυγά. Στην Ανάσταση θα ανταλλάσσαν φιλιά και το πρωί θα «μάλωναν» γύρω από τη σούβλα. Αφαιρέθηκα. Λίγο ακόμα και θα έχανα την έξοδο 7. Μέχρι να φτάσω στο Μητέρα η βροχή είχε σταματήσει. Λουλούδια ανθισμένα και παιδιά που τιτίβιζαν πριν από τον μεσημεριανό ύπνο. Μια γυναίκα έσφιγγε στην αγκαλιά της ένα μωρό. Ο άντρας δίπλα της έσπρωχνε ένα πολύχρωμο καρότσι. Μια κοινωνική λειτουργός συνέχιζε να τους δίνει συμβουλές. Πριν από ένα χρόνο υιοθέτησαν το πρώτο τους παιδί, σήμερα έπαιρναν και το δεύτερο. Τους χαμογέλασα και επιτάχυνα. Η Αντιγόνη Κομποπούλου, παιδίατρος και επιστημονική διευθύντρια του Κέντρου Βρεφών Μητέρα, μου έδινε τις τελευταίες «ειδήσεις». Εδώ τα νέα δεν είναι πολιτικά. Είναι το βρέφος που εγκατέλειψαν στο Έλενα, η πρόοδος της Αλίκης στο «περίπτερο» 6, μια νέα αίτηση για υιοθεσία ενός παιδιού με «ιδιαιτερότητες». «Οι Έλληνες αλλάζουμε σιγά σιγά», μου ψιθύρισε, ευτυχισμένη μες στις έρνοιες της, η παιδίατρος.

Ο Αχιλλέας, η Αγγελική και ο Μανώλης με περίμεναν στα «σπίτια» τους. Είχα υποσχεθεί ότι θα επιστρέψω για να ασχοληθώ μόνο με τις δικές τους ιστορίες. Για να μη σας το λέω με υπεκφυγές, τους είχα υποσχεθεί ότι θα τους βοηθούσα να βρουν οικογένειες.

«Όλα τα μωρά φεύγουν – φεύγουν, εγώ μόνο μένω», μου είχε πει τότε ο Μανώλης. Παραπάτησα, σαν να είχα φάει χαστούκι.

Η Αγγελική έπαιζε μαζί μου κρυφτό. Γελάκια και ντροπές μαζί. Στον αποχαιρετισμό είχε αφήσει να πέσει στα πόδια μου μια ζωγραφιά της.

Και ο Αχιλλέας μού έλεγε «πάμε» και μου έδειχνε προς τα μεγάλα δέντρα που χωρίζουν τον κόσμο του από τον έξω κόσμο.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ, Ο ΑΣΥΓΚΡΑΤΗΤΟΣ – 5 ΧΡΟΝΩΝ

«Δυο μεγάλα μάτια μέσα σε μια κουβέρτα». Αυτό θυμούνται για τον Αχιλλέα οι γυναίκες που το πρωτοαγκάλιασαν. Στο *Παίδων* το παρέδωσε η ίδια η μητέρα του. Μια νεαρή κοπέλα, τσιγγάνα, που το άφησε και εξαφανίστηκε. Ήταν τότε πενήντα ημερών. Στα «έκτακτα» διεγνώσθη «σοβαρός υποσιτισμός». Έστερα από είκοσι ημέρες νοσηλείας, τον Φεβρουάριο του 2005, «το μωρό με τα μεγάλα μάτια» παραδόθηκε στο 7ο περίπτερο του Μητέρα. «Μελαχρινός και αδύνατος, πολύ αδύνατος, τόσο που φοβόσουν να τον σφίξεις στην αγκαλιά σου».

Αλλά τι σας λέω τώρα. Ο Αχιλλέας, παίδαρος πια, με περίμενε όρθιος στην πόρτα. Έπιασε αμέσως το χέρι μου και με τράβηξε στον διάδρομο. Αναζητούσε την έξοδο για τον κήπο. «Συνέχεια θέλει να είναι στη φύση. Να κυνηγάει τα πουλιά και τις γάτες. Να ανεβαίνει στα δέντρα. Να κάνει σπιτάκια με πέτρες και χώματα. Να μαζεύει φύλλα». Μια χελώνα που είχε χάσει τον δρόμο της ήρθε και στάθηκε μπροστά μας. Ο Αχιλλέας κρύφτηκε πίσω μου και περίμενε. Δεν ήξερα αν φοβήθηκε ή αν έπαιζε. «Να την πάμε στα χόρτα;» Η ιδέα τον ενθουσίασε. Μόλις ξαναπάτησε χώμα η χελώνα ξεθάρρεψε και άρχισε να... τρέχει. Μαζί της και ο Αχιλλέας. Είχε πια αφήσει το χέρι μου και οδηγούσε τη χελώνα προς το «δάσος». «Να πας στη μαμά σου», της είπε σιγανά. Η χελώνα συνέχισε να τρέχει. «Να πας στη μαμά σου», της φώναξε, ευχαριστημένος μάλλον για τη σκέψη του. «Έλα τώρα εσύ», μου φώναξε, όταν πια η χελώνα είχε πάρει τον δρόμο της. Απορροφημένος στις σημειώσεις μου, δεν γύρισα αμέσως να τον κοιτάξω και τότε αυτός έτρεξε μακριά μου. «Έτσι κάνει», θα μου εξηγήσει η κοινωνική λειτουργός. «Πάντα προσπαθεί να προκαλέσει την προσοχή των μεγάλων. Έχει ανάγκη από προσοχή και το φωνάζει». Όπως έφυγε έτσι σαν σίφουνας γύρισε ξανά κοντά μου. «Πού μένουν οι μέλισσες;», «κρυώνουν τα μαμούνια στο δάσος;», «από πού βγαίνει το νερό;» Πριν από λίγους μήνες δυσκολευόταν να μιλήσει. Μετά από μαθήματα λογοθεραπείας και εργοθεραπείας ο λόγος του εξελίχθηκε. «Σε μια οικογένεια σε λίγα χρόνια θα τα ξεπεράσει όλα, αν μείνει στα ιδρύματα οι αδυναμίες θα γίνουν αναπηρίες». Ο Αχιλλέας έπειτα από μια «επιδρομή» στην κουζίνα επιστρέφει με ένα πασχαλινό αυγό και ένα πλαστικό πιάτο. Προσπαθεί να το σπάσει. «Μόνη μου», φωνάζει ενώ πάω να τον βοηθήσω. Μπερδεύομαι. «Μόνη μου» μου επαναλαμβάνει αυστηρά. Πέντε χρόνια ακούει μόνο γυναίκες... «Μό-νος-μου», προσπαθώ να τον διορθώσω. Με κοιτάζει συμπονετικά που μιλάω συλλαβιστά και αποφασίζει να με ελεήσει. «Να, πάρε» και μου προσφέρει ένα μεγάλο κομμάτι σοκολατένιου αυγού.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ, Η ΧΑΜΟΓΕΛΑΣΤΗ – 8 ΧΡΟΝΩΝ

Μόλις είχε κάνει το μπάνιο της, ντυνόταν, και ένα πιάτο ζεστό φαί την περίμενε κιόλας στο κόκκινο τραπέζι. Με κοίταξε και γέλασε. Ίσως με θυμήθηκε.

«Τον τελευταίο καιρό είναι πιο δραστήρια και ζωηρή. Κάνει λογοθεραπεία και παρακολουθεί ψυχοεκπαιδευτικό πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης.

Οι στερεοτυπικές αντιδράσεις της έχουν μειωθεί». Επιστημονικές κουβέντες που δεν λένε όλη την αλήθεια. Εγώ νιώθω ότι όλο το δωμάτιο γεμίζει με το νάζι της. Της αρέσει που τη φωτογραφίζω και ακολουθεί με το βλέμμα τις κινήσεις μου. Αυτό το κορίτσι το αρνήθηκαν δύο φορές. Η φυσική της μητέρα ήταν ανύπαντρη και 55 ημερών την έδωσε σε μια άλλη γυναίκα για να τη φροντίσει με σκοπό κάποια στιγμή να την υιοθετήσει. Η Αγγελική όμως παρουσίαζε συμπτώματα αυτισμού και η υποψήφια θετή μάνα της την παραμελούσε. Δυόμισι χρόνων τη φέρανε με εισαγγελική εντολή στο *Μητέρα*. Ήταν βρόμικη, αχτένιστη και δεν δεχόταν να την ακουμπήσει κανείς. Η φροντίδα των βρεφοκόμων γκρέμισε σιγά σιγά τα τείχη. Τώρα το κρεβάτι της, το βασιλείο του ροζ, είναι το πιο περιποιημένο στο «περίπτερο». Μου έδειξε ένα καρεκλάκι δίπλα της και μου χαμογέλασε. Κάποια στιγμή σηκώθηκε και έτρεξε προς το δωμάτιό της. Γύρισε με μπογιές και ένα μπλοκ ζωγραφικής. Ένα πράσινο δέντρο, ένας γαλάζιος ουρανός, ένα καφέ σπίτι, ένα φεγγάρι, ένα τραπέζι. Αργές κινήσεις στολισμένες με πλάγια βλέμματα. Ήθελε να ξέρει αν την παρακολουθώ και ένωθε ασφάλεια που έβλεπε στο βάθος την κοινωνική λειτουργό. Άρχισε να ζωγραφίζει μια κοπέλα. Ένα φουστάνι και μια κοπέλα. Την κοιτάω και μου έρχεται στο μυαλό η ιστορία της Νάσιας. Ένα κορίτσι με σοβαρή αναπηρία στα πάνω άκρα, που αναστήθηκε στην αγκαλιά του Γιάννη και της Φένης. Κάθε χρόνο τέτοιες μέρες ο Γιάννης μού τηλεφωνεί. Στο τελευταίο τηλεφώνημα με ενημέρωσε ότι η Νάσια θριαμβεύει στο κολύμπι και στα ντραμς! Θλίβομαι για μια στιγμή, γιατί δεν είμαι σίγουρος ότι θα βρεθεί ένας Γιάννης και μια Φένη για την Αγγελική. «Πάρε», μου λέει η μελαχρινή ομορφιά δίπλα μου και μου δίνει τις ζωγραφιές της.

ΜΑΝΩΛΗΣ, Ο ΧΟΡΕΥΤΑΡΑΣ – 7 ΧΡΟΝΩΝ

Τον βρήκα στην αγκαλιά της «μαμάς» του, της Βαρβάρας, της κοινωνικής λειτουργού. Άνοιγαν ένα παιχνίδι με πολεμιστές και κάστρα, αλλά μόλις με είδε τα παράτησε όλα και έτρεξε να με σπρώξει στην καρέκλα. «Βγάλε το σακάκι σου», μου φώναξε. «Βγάλε το σακάκι σου για να κάτσεις πιο πολύ». Μου πρόσφερε ένα ποτήρι νερό και με υποχρέωσε να το πiw. «Για πες τώρα». Καθόταν απέναντί μου, έτοιμος να συζητήσει τα πάντα. «Εγώ αγαπώ όλες τις κοπέλες», έθεσε το πρώτο θέμα συζήτησης. Φορούσε καινούργια ρούχα και είχε κάνει τα μαλλιά του καρφάκια. Οι επισκέψεις (τρίτων) είναι ξεχωριστό γεγονός εδώ στα περίπτερα

του Κέντρου Βρεφών. Όταν πλησίασα θυμήθηκα τον Φίλιππα, που πριν από λίγα χρόνια πήρε από εδώ τον Κάρολο. «Μπαίνεις μέσα και όλα τα παιδιά σου φωνάζουν, “μπαμπά, μπαμπά, πάρε εμένα”. Είναι φοβερό, όσοι βιώνουν αυτό το σοκ, δεν το ξεπερνούν ποτέ».

«Εγώ πότε θα φύγω;» μου θέτει χωρίς περιστροφές το ερώτημα ο Μανώλης. Προσπαθώ να του εξηγήσω, αλλά μάλλον τα έχει ακούσει πολλές φορές. «Βόλτα θα πάμε;» Για πρώτη φορά ο Μανώλης βρέθηκε στο Κέντρο Βρεφών σε ηλικία εννέα μηνών. Η πολυμελής οικογένειά του τον παραμελούσε και εδώ τον τάισαν, τον φρόντισαν και ύστερα από ένα χρόνο είπαν να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία στους γονείς του. Ο Μανώλης όμως κακοποιήθηκε ξανά και σε δύο χρόνια επέστρεψε «οριστικά» στο *Μητέρα*. Και τώρα είναι ο χορευταράς του «περιπτέρου». Θέλει συνέχεια να κάνουν πάρτι για να ακούει δυνατά μουσική και να τρώει παγωτό. «Εμένα μου αρέσει ο Ζορό, γιατί είναι δυνατός και έχει μαύρο άλογο», συνεχίζει να μου θέτει θέματα. Σήμερα παρακολουθεί προγράμματα για παιδιά με γνωστικές ελλείψεις. Η εξέλιξή του όμως είναι γρήγορη και σύντομα θα πάει σε κανονικό σχολείο. «Και από φαγητά μου αρέσουν τα σουτζουκάκια με πιλάφι και τα γεμιστά». «Εσύ φοβάσαι το φως το ουρανού;» με ρωτάει και δεν ξέρω τι να του απαντήσω. «Τους κεραυνούς εννοεί», με βοηθάει η Βαρβάρα. «Θέλω να πάμε στη θάλασσα. Η θάλασσα είναι μπλε», μου αλλάζει ξανά το θέμα ο Μανώλης. «Όταν ήταν μωρό έζησε για λίγο σε νησί», με διαφωτίζει η κοινωνική λειτουργός, «και μπορεί να έχει χρόνια να δει τη θάλασσα, τη ζωγραφίζει όμως».

ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΕΙΡΗΝΗ

«Ο Καραμανλής ήταν πολύ αυστηρός.
Ο Παπανδρέου ήταν πολύ αστείος»

Μέχρι σήμερα δεν έτυχε ποτέ να γνωρίσω από κοντά έναν βασιλιά ή μια βασίλισσα. Κάποτε, νέος δημοσιογράφος, είχα κνηγήσει κι εγώ, όπως οι περισσότεροι της γενιάς μου, τον Κωνσταντίνο. Ήταν τότε που οι ξαφνικές επισκέψεις του στην Ελλάδα γίνονταν πρωτοσέλιδο στολισμένες με διάφορους χαρακτηρισμούς.

Σήμερα όμως θα περνούσα μια ολόκληρη μέρα με μια προγκίτσισα. Το ραντεβού ήταν κλεισμένο από καιρό. Την είχα ψάξει στις Ινδίες, στην Ισπανία, στο ανάκτορο της Σοφίας και του Χουάν Κάρλος, αλλά τελικά τη βρήκα στην πλατεία Μαβίλη, σε ένα μικρό διαμέρισμα που της έχουν παραχωρήσει κάποιοι φίλοι.

Στην αρχή ήταν διστακτική, πολύ διστακτική, δεν είχε ξαναδώσει συνέντευξη στην τηλεόραση και οι δημοσιογράφοι τής ήταν ένας άγνωστος κόσμος, όπως για εμένα οι προγκίτσισες.

Τελικά, με τη μεσολάβηση ενός φίλου, πείστηκε να αφήσει τις κάμερες να την πλησιάσουν και οργανώσαμε μια μεγάλη βόλτα στο παρελθόν και στο σήμερα. Είχε αποφασίσει να μιλήσει για όλα: τον έρωτά της για τις Ινδίες, τις ζαβολιές του Κωνσταντίνου, τη σχέση της Φρειδερίκης με τον Καραμανλή, τη μαγεία της μουσικής, τα δάχτυλα της Μπαχάουερ. Να μάθουν επιτέλους και οι Έλληνες ποια είναι η Ειρήνη, η χαμένη, για πολλούς, κόρη του βασιλιά Παύλου και της Φρειδερίκης, η αδελφή του Κωνσταντίνου και της βασίλισσας της Ισπανίας, Σοφίας.

ΤΟ ΣΠΗΤΙ ΣΤΟ ΨΥΧΙΚΟ, ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΟΥ 18

«Να, αυτό είναι το δωμάτιό μου, εδώ» με ξεναγεί. «Τα ωραία χρόνια του Ψυχικού;» τη ρωτώ. «Ήταν πάρα πολύ ωραία γιατί ήμασταν πολύ οικογενειακά. Κι όταν ήμασταν μικρά, μας είχανε κάνει στον τοίχο ζωγραφιές Μίκι Μάους, το θυμάμαι και θυμάμαι τη μυρωδιά της μπογιάς».

Εδώ τους βρήκε η χούντα. Η Ειρήνη ήταν τότε είκοσι πέντε ετών. Το βράδυ της ίδιας μέρας ο αδερφός της θα ορκίσει τους πραξικοπηματίες. Οκτώ μήνες μετά θα επιχειρήσει να τους ρίξει. Θα αποτύχει. Και η Ειρήνη μαζί με τη Φρειδερίκη, και βέβαια τον Κωνσταντίνο με την οικογένειά του, θα πάρουν το αεροπλάνο για τη Ρώμη. Η μεγάλη περιπέτεια άρχιζε. Ο χειμώνας στην Ελλάδα θα διαρκούσε επτά χρόνια. Αλλά ας ακούσουμε πώς περιγράφει η Ειρήνη τις πρώτες ώρες του πραξικοπήματος:

«Στις 18 Απριλίου γιόρταζε η μητέρα μου τα γενέθλιά της και είχε έρθει και η αδελφή μου η Σοφία. Είχε έρθει και ο Μενουχίν —ήμασταν πολύ φίλοι— και άκουσε τα τανκς να βγαίνουν και νόμιζε ότι ήτανε μηχανούβρες αυτοκινήτων.

Τη νύχτα με ξυπνάει η μητέρα μου, λέει “κάτι συμβαίνει, κάτι συμβαίνει, σήκω, σήκω, πάρε κάτι, μία τσάντα με διάφορα”. Ήταν και η αδερφή μου στο δωμάτιο για τους ξένους. Μαζευτήκαμε και είδαμε ότι μας είχαν περικυκλώσει στρατιώτες.

Δεν ξέραμε τι ήταν αυτοί. Αν ήταν εθνικόφρονες, αν ήταν κάτι άλλο. Κατάφερε η μητέρα μου να μιλήσει με τον αδερφό μου, μέσω της μοτορόλας της χωροφυλακής. Ήταν ακόμα πιστή η χωροφυλακή. Η φωνή του ήταν μια οκτάβα πιο ψηλή “προσπαθώ να πάω στο Πεντάγωνο να βάλω κάποια τάξη, δεν ξέρω τι έχει γίνει, μας αιφνιδίασαν”.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΤΑΤΟΪ

Το Τατόι, με τα ανάκτορά του, τους κήπους του, εδώ και πέντε χρόνια ανήκει στον ελληνικό λαό. Η πρώην βασιλική οικογένεια αποζημιώθηκε. Αυτά όμως είναι γνωστά και σήμερα αναζητάμε τα άγνωστα. Τη μαρτυρία μιας γυναίκας που τα έζησε όλα χωρίς να πρωταγωνιστήσει πουθενά.

Πώς ζουν λοιπόν οι βασιλιάδες; Με έγνοιες. Πολλές έγνοιες.

Και οι πριγκίπισσες; Ε. Λιγότερο, αλλά τα ακούγαμε όλα.

Ακούγονται όλα για σας. Το ξέρω.

Επειδή είστε εκτός δημοσιότητας, κατά καιρούς κυκλοφορούν διάφοροι θρύλοι. Τους παραξένεψε πάρα πολύ το ταξίδι σας στην Ινδία. Η Ινδία είναι πιο κοντά μας, απ’ ό,τι είναι η Ευρώπη, ως κουλτούρα, ως πολιτισμός.

Και φτάσατε στο σημείο κάποια στιγμή να πάτε αγελάδες από την Ευρώπη στην Ινδία. Και με πήρανε για τελείως τρελή.

Τρελό ακούγεται για την Ευρώπη. Για πείτε μου τι είχατε κάνει; Ήτανε το ’84 και ο κόσμος ψοφολογούσε από την πείνα. Και στην Αφρική, και στην Ινδία, και παντού. Λοιπόν εγώ έκανα Συγκριτική Φιλοσοφία στην Ινδία κι έρχονται όλοι επάνω μου και μου λένε «τι κάνεις εδώ πέρα με τα βιβλία; Ο κόσμος πεινάει κι εσείς στην Ευρώπη καταστρέφετε τα ζώα. Λοιπόν, δεν μπορείς να τα δώσεις σε μας;»

Και τι κάνατε; Γύρισα πίσω να μάθω τι έγινε. Υπήρχαν όχι μόνο αγελάδες, αλλά και γίδες, και χήνες, και κοτόπουλα. Και τότε σκεφτήκαμε να κάνουμε μια οργάνωση που θα μπορούσε να τα συντονίσει λιγάκι αυτά τα πράγματα.

Και πήρατε αγελάδες από δω και τις πήγατε στην Ινδία; Ναι. Ναυλώσαμε το αεροπλάνο. Από την Ισπανία, και τη Γερμανία, και την Ολλανδία.

Φορτώσατε τις αγελάδες στα αεροπλάνα; Ναι. Πήγα κι εγώ μαζί γιατί φοβόμουν μην πάθουν τίποτα και γίνω ρεζίλι.

Και πού τις πήγατε; Τις πήγαμε στο Μπαγκαλόρε που είναι ο Βορράς του Νότου. Και μάλιστα όταν φτάσαμε στο Μπαγκαλόρε, είχε μαζευτεί πάρα πολύς κόσμος, άνοιξαν την πόρτα και έβαλαν ένα είδος σκάλας για να κατεβαίνουν τα ζώα. Έγινε μεγάλο γλέντι, εμένα με είχαν ξεχάσει. Και ξαφνικά μου λένε «Εδώ είστε; Θέλετε να φάμε μαζί;» και τους λέω «να πλυθώ μια στιγμή» και κόντεψα να λιποθυμήσω από τη μυρωδιά τη δική μου. Ήμουν δεκατέσσερις ώρες με τις αγελάδες...

Η «τρελή» προγκίπισσα λοιπόν, η Ειρήνη της Ελλάδος, όπως την αναφέρουν τα ινδικά μέσα ενημέρωσης, κατάφερε, σε συνεργασία με τον Ρατζίβ Γκάντι, να στείρει τη Νότια Ινδία με τετρακόσιες Ευρωπαϊκές αγελάδες. Και έτσι έπαψε να είναι ένας ακόμη εκκεντρικός αναχωρητής και έγινε μια αληθινή ακτιβίστρια.

Και μετά την Ινδία; Στη Ν. Αφρική. Με παρακάλεσε ο αρχιεπίσκοπος Τούτου να βοηθήσω ένα νοσοκομείο στη Ν. Αφρική. Τεράστιο έργο αυτό.

Κρύβει κάποια ενοχή αυτή η φιλανθρωπική δράση; Ενοχή. Ναι, αν θέλετε, ναι· γιατί όχι; Εμείς έχουμε τα πάντα κι εκείνοι δεν έχουν να φάνε. Πώς να μην αισθάνεσαι ένοχος;

Δεν μπορώ να σκεφτώ πώς ήταν η ζωή τότε. Πολυτέλεια; Πολυτέλεια σχετική.

Φρουροί; Χωροφύλακες, φρουροί. Ήταν πολύ διακριτικοί. Μάλιστα μια φορά παίζοντας άκουσα τους γονείς μου να μιλάνε για το Κυπριακό – υπήρχε μια κρίση, όπως πάντα. Έπιασα λοιπόν ένα δέντρο και έκανα πως είναι ο Τσόρτσιλ και εγώ άρχισα να του εξηγώ τα πράγματα και να του κάνω μάθημα για την Ελλάδα. Και ξαφνικά βλέπω πως με παρατηρούσε ένας σκοπός! Ντράπηκα πολύ.

Από και βγήκαν δηλαδή αυτές οι φήμες για σας; Άρχισαν μετά και έλεγαν βουδίστρια, όλα αυτά. Το ένα φέρνει το άλλο. Άμα έχεις βαθιά πίστη στη δική σου θρησκεία μπορείς να κοιτάζεις και να ασχολείσαι και με άλλες.

Δεν είστε άθεη δηλαδή; Ένας μουσικός δεν μπορεί να είναι άθεος.

Η Ειρήνη γεννήθηκε στο Κέιπ Τάουν τότε που η οικογένειά της ήταν εξόριστη. Έζησε στην Αφρική, ενηλικιώθηκε στην Αθήνα, χάθηκε για πολλά χρόνια στις Ινδίες και τώρα ζει στον τρίτο όροφο μιας πολυκατοικίας με θέα τη Βασιλίσσης Σοφίας. Κάποιες μέρες θα τη βρεις στη Θαρβονέλα, το παλάτι της αδερφής της

και του Χουάν Κάολος, στη Μαδρίτη. Άλλωστε για τις ισπανικές εφημερίδες είναι ο τρυφερός άνθρωπος στο πλάι της βασίλισσας. Η πριγκίπισσα των φτωχών.

Αγαπούσατε περισσότερο τον πατέρα σας, όπως όλα τα κορίτσια; Όχι, όχι, τους αγαπούσα και τους δύο. Ήταν τόσο διαφορετικοί και οι δύο που τους αγαπούσα το ίδιο.

Γιατί οι Έλληνες δεν συμπάθησαν ποτέ τη Φρειδερίκη; Κάποτε τη συμπαθούσαν πάρα πολύ. Η μητέρα μου ήταν πολύ ευθύς άνθρωπος και πολλές φορές μερικοί δεν ήθελαν ν' ακούνε αλήθειες... αλλά ήταν πολύ καταφερτζού.

Τι όνειρα είχε για σας; Ήθελε να παντρεύσει τα παιδιά της, όπως και ο πατέρας μου.

Εσείς δεν την ακούσατε όμως... Όχι. Πρέπει όλοι να παντρεύονται; Ξέρετε οι Κερκυραίες έχουνε μια ζώνη όπου βάζουν κορδέλες τόσες όσοι και οι μνηστήρες που έχει η κάθε κοπέλα. Λοιπόν κι εγώ είχα πολλές κορδέλες.

Πολλούς μνηστήρες; Πολλούς μνηστήρες. Έλεγε ο κόσμος... Ο καθένας έλεγε το δικό του.

Δεν θα θέλατε να έχετε παιδιά; Εγώ ήμουν άλλος τύπος. Ήθελα να κάνω μουσική.

Ποιος σας ήθελε πιανίστα; Κανένας, μου άρεσε η μουσική. Ο πατέρας μου έπαιζε πιάνο· όταν ήταν στην Αίγυπτο ήταν εκεί η Τζίνα Μπαχάουερ και του έκανε μάθημα.

Πότε παίζει ένας βασιλιάς πιάνο; Καμιά φορά πριν φάμε, το βράδυ, έπαιζε Σοπέν. Και η μητέρα μου αγαπούσε τη μουσική, έπαιζε συνέχεια δίσκους, αλλά δεν είχε αυτή. Όταν ετοιμαζόταν να βγει, έτρεμε το σπίτι απ' τη μουσική.

Γιατί τελικά δεν ασχοληθήκατε με τη μουσική; Γιατί πρώτα απ' όλα είχα αρχίσει πάρα πολύ αργά και δεν είχα τις ικανότητες. Έπειτα ήταν αυτή η ιστορία της μεγάλης πείνας στις Ινδίες το '84. Τότε είχα βρει ένα πιάνο σε μια εκκλησία και πήγαίνα και έπαιζα. Όταν όμως μου είπαν «τι κάνεις εδώ πέρα με βιβλία και με πιάνο ενώ πεθαίνει ο κόσμος από την πείνα» αναγκάστηκα να αφήσω το πιάνο.

Και προτιμήσατε δηλαδή να ασχοληθείτε με τους Ινδούς και τις αγελάδες παρά με το πιάνο; Ε, βεβαίως, γιατί η πείνα δεν συγχωρεί τίποτε.

Και τώρα που γυρίζατε στην Ελλάδα είπατε να πάρετε την εκδίκησή σας; Πώς το σκεφτήκατε; Θυμόμουν πάντα ένα παιδί, ήταν συμμαθητής μου με την Τζίνα.